

DONACIJA ZBIRKE „SLAVEN PEROVIĆ” DRŽAVNOM ARHIVU U ZADRU: CRTEŽI IZLOŽENI U IZLOŽBENOM PROSTORU ARHIVA

dr.sc. RAHELA JURKOVIĆ □ Požega

sl.1. *Starija žena, lijevi profil, s rupcem zavezanim oko glave i košaricom u desnoj ruci*, Charles-Joseph Traviès de Villers. Izvor: Slaven Perović.

sl.2. *Hallali du loup*, neutvrđeni autor. Izvor: Slaven Perović.

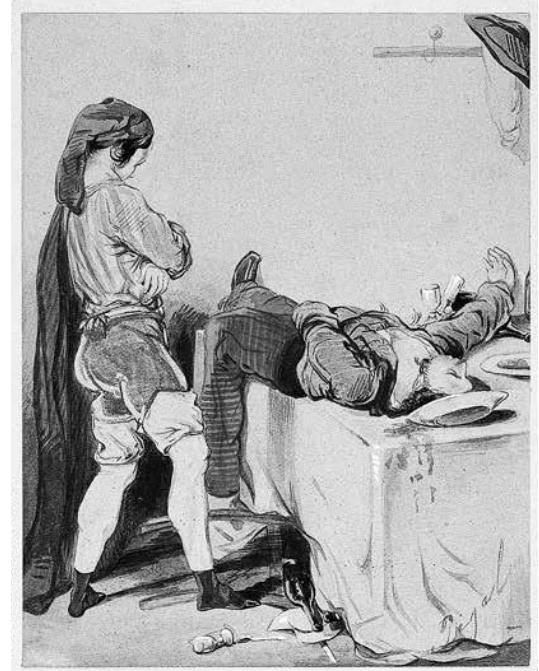
sl.3. *Muškarac leži ledima na stolu, pokraj njega drugi stoji prekrštenih ruku*, Edmé-Jean Pigal. Izvor: Slaven Perović.

1 U toj se izjavi riječ *mesari* odnosi na građansku klasu u Francuskoj 19. stoljeća.

2 Slaven Perović, *Francuski crteži iz XIX. stoljeća kupljeni na eBayu – Zbirka „Slaven Perović”, dar Državnom arhivu u Zadru, izbor iz zbirke* (Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2025), 12.

3 Legende na izložbi također su bile dvojezične.

4 U *Katalogu* i na izložbi predstavljani su, abecednim redom, ovi autori: Auguste Allongé, Gaston André, Charles-Edouard de Beaumont, Jean Baron, José Belon, Anne-Marie Bernay, Alexandre Bida, Carlègle, Léon-Paul Charlon, Charles-Abraham Chasselat, Théodore Chassériau, Gustave-Joseph Chéret, Charles-Eugène Delacommune, Eugène Delacroix, Aristide Delannoy, Eugène i Achile Devéria, Henri-Aimé Duhem, André Dunoyer de Segonzac, Marcel Dyf, Augustin Enfantin, Charles-François Eustache, William (Bill) Sanders Fanning, George Fichet, Ernest Filliard, Camille Flers, Jean-Louis Forrain, Georges Fournier, Émile-Othon Friesz, Eugène Fromentin, T. Gauchet, Paul Gavarni, Gen Paul, Théodore Gericault, Hector Giacomelli, Georg Gerlach, Numa-François Gillet, Gustave Girane, Victor-Julien Giraud, J. J. Grandville, François-Joseph Guignet, Albert Guillaume, Gustave-Achille Guillaumet, Eugène Isabey, Frédéric Jacqué, Marcel Jambon, Pierre-

„Crtež je najiskrenija, najspontanija i najduhovitija likovna tehnika. Hvata umjetnikovu misao, a ponekad se čini da ju je preduhitrio. O crtežu smo na fakultetu čuli malo ili ništa. Vidjeli smo nekoliko Leonardovih, nekoliko Michelangelovih i Rafaelovih crteža i na tome je ostalo. (...) Važnost crteža najbolje su shvatili renesansni umovi. Smatrali su da se u crtežu sjedinjuju tjelesni čin crtanja i intelektualni koncept crteža. Stavljali su crtež iznad svih umjetnosti. Bez crteža nema slikarstva, kiparstva ni arhitekture. Jedan je francuski kritičar XIX. stoljeća izjavio: *Kipovi su za prinčeve, slike za mesare, a crteži za poznavatelje.*”¹

Riječi su to Slavena Perovića napisane u uvodnom poglavlju² bogato opremljenog kataloga izložbe *Francuski crteži XIX. stoljeća kupljeni na eBayu – Zbirka „Slaven Perović”, dar Državnom arhivu u Zadru, izbor iz zbirke* (dalje u tekstu: *Katalog*).

Donacija Slavena Perovića Državnom arhivu u Zadru obuhvaća 729 crteža i grafika i jednu pocinčanu ploču

Juliana Le Blanta, a ovdje predstavljam izbor iz Zbirke, dio onoga što je šira javnost mogla vidjeti na izložbi održanoj od 19. rujna do 19. listopada 2025. godine u izložbenoj dvorani Državnog arhiva u Zadru. Na toj je izložbi predstavljena otprilike petina donacije (crteži i jedna grafika), dok je u dvojezičnom (hrvatsko-engleskom)³ *Katalogu* prikazano više od tri stotine crteža. U djelima koja čine donaciju Arhivu zastupljeni su crteži na više

vrsta papira odnosno podloga i izrađeni u više crtačkih tehnika: olovci, tinti, akvarelu, gvašu, pastelu, ugljenu i dr. O tome koliki su trud i posao uloženi u pripremu donacije, izložbe i *Kataloga* svjedoči popis utvrđenih crtača, kojih je u *Katalogu* navedeno 88⁴. O nekima od njih Perović je već objavljivao radove⁵, dok je u *Katalogu* za svakoga napisao i kraću ili dulju biografiju, ovisno o tome koliko je o pojedinom umjetniku bilo moguće istražiti. Osim crteža s poznatim imenima autora, na izložbi i u *Katalogu* predstavljeno je i 90-ak crteža još neutvrđenih autora. Uz biografije autora i izvrsne fotografije crteža, u *Katalogu* su objavljeni eseji Slavena Perovića o samoj donaciji, crtežu općenito, kupovanju na eBayu te o stvaranju Zbirke. Nadalje, Perović je u *Katalogu* priredio i vlastite prijevode kritika s francuskog jezika odnosno zapisa Charlesa Baudelairea o pojedinim umjetnicima iz Zbirke te je kao „Dodatak” *Katalogu*⁶ iznio rezultate vlastitih istraživanja o A. Rodetu, novoj umjetničkoj osobnosti francuskog crteža 19. stoljeća, u

Zbirci predstavljenoj *Albumom* od sto crteža.

Slaven Perović, povjesničar umjetnosti s temeljitim i izvrsnim znanjem i poznavanjem crteža, od 1989. istražuje, proučava i analizira crteže. Bio je dugogodišnji kustos i voditelj Zbirke crteža, grafika i sitnoslika u Muzeju Mimara te muzejski savjetnik. Istraživao je u svjetskim muzejima, surađivao s povjesničarima umjetnosti iz europskih zemalja i SAD-a, pisao eseje i znanstvene članke o crtežima, najviše onima iz 18. i 19. stoljeća, vezanima za Francusku. O Peroviću kao iznimnom hrvatskom stručnjaku za crtež ukratko govori i sljedeći podatak. Francuski akademik Pierre Rosenberg, jedan od najvećih europskih povjesničara umjetnosti našeg doba, doživotni počasni predsjednik i direktor Louvrea te stručnjak za crteže, nakon što je prije nekoliko godina dobio na uvid njegove studije o crtežima iz Muzeja Mimara, zatražio je od tog muzeja da mu šalju sve što Slaven Perović objavi. Od Perovića je dobio i *Katalog*, te mu je odgovorio kako ga smatra „važnim djelom”⁷.

Crteže kupljene na eBayu Perović je počeo skupljati 2007. i nastavio je to činiti do danas. Zahvaljujući istančanom oku i dubinskom, širokom znanju, kao i odličnom poznavanju francuskoga i engleskog jezika te kontaktima u francuskim i drugim muzejima i institutima koja je godinama gradio, stekao je vještinu poznavanja francuskih crteža 19. stoljeća. Crteži se rijetko izlažu jer pod danjim svjetlom propadaju, pa je Perović crteže darovao Državnom arhivu u Zadru upravo stoga što arhivi najbolje čuvaju papirnatu građu. Drugi je razlog to što je Zadar njegov rodni grad. Na izložbi crteža iz Zbirke posjetitelji su mogli pratiti Perovićevu vođenju i tako saznati više o crtežima, njihovim autorima i vremenu u kojemu

sl.4. *Dvadeset i pet likova, deset nogu i jednu ruku*, Théodore Gericault (atribucija Slavena Perovića). Izvor: Slaven Perović.

sl.5. *Prima idea za „Bataille de Nancy”*, Eugène Delacroix. Izvor: Slaven Perović.

sl.6. *Starica za stolom (Elisabeth Garcin?)*, Vincent van Gogh (atribucija Slavena Perovića). Izvor: Slaven Perović.

sl.7. *Zalazak sunca iza seoskog imanja*, Camille Flers. Izvor: Slaven Perović.

Georges Jeannot, Charles Kiffer, Joseph-Vital Lacaze, Lallemand, Lam Dong, Léon Lebégue, Julian Le Blant, Henri Lehmann, François Leroy, Ludovic-Rodo, Eugène van Maldeghem, Henri Marcette, Albert Marquet, Louis-Gervais Marvy, Jean-Baptiste Monnoyer, Félicien de Myrbach-Rheinfeld, Jules Noël, Maurice Pallandre, Jean du Paty, Edme Penauille, Georges-Gabriel Picard, Edmé-Jean Pigal, Victor Prouvé, Pierre Puvis de Chavannes, Raphael (19./20. stoljeće), Alfred-Ernest Robaut, A. Rodet, Georges Rouault, Joseph van Severdonck, Claude-Lois Sibuet, A. Smith, René Thomsen, Édouard Toudouze, Georges Tournon, Charles-Joseph Traviès de Villers, Joseph Trévoux, Louis-Joseph Trimolet, Jean Vaucheret, Horace Vernet, Hendrich Božidar Wjela i Édouard-François Zier.

⁵ Vidjeti: Slaven Perović, „Théodore Chassériau, studija za ‘Une jeune fille cosaque trouve Mazeppa évanoui sur le cheval sauvage’ – crtež iz hrvatske privatne zbirke”, *Informatica Museologica* 52 (2021): 121-125.; Slaven Perović, „J. J. Grandville: Autoportret s kapom sa štitnikom (Autoportrait avec casquette à visière)”, *Informatica Museologica* 53 (2022): 90-95. te Slaven Perović, „Jean-Baptiste Monnoyer, Horace Vernet, Théodore Gericault, Eugène Delacroix, Vincent van Gogh – prijedlozi za pripisivanja pojedinih djela iz privatne zbirke namijenjene Državnom arhivu u Zadru”, *Informatica Museologica* 55 (2024): 38-43.

⁶ Slaven Perović, *Francuski crteži iz XIX. stoljeća kupljeni na eBayu – Zbirka „Slaven Perović”*, 319-327.

⁷ Prema Slavenu Peroviću, u elektroničkoj pošti od 15. listopada 2025. Pierre Rosenberg mu je napisao: „Merci beaucoup pour votre important ouvrage.”

sl.8. *Dječak sa zvrkom*, Julian Le Blant. Izvor: Slaven Perović.

sl.9. *Dvije djevojke u kostimima, s leđa*, Paul Gavarni. Izvor: Slaven Perović.

sl.10. *Mazepa*, neutvrđeni autor. Izvor: Slaven Perović.

su nastali, kao i o okolnostima njihove kupnje i procesu atribuiranja kada umjetnik nije bio potpisan ili na crtežu nije bilo pečata s imenom umjetnika, kojima su označavani crteži zatečeni u atelijeru nakon umjetnikove smrti.

Izdvojiti ću nekoliko djela iz Zbirke predstavljenih na izložbi, uz napomenu da sam dvaput prisustvovala Perovićevu vodstvu po izložbi, što je bilo korisno i zanimljivo jer je tada iznio podatke koje nije zabilježio u *Katalogu*, a koje je spontano iznio potaknut crtežima o kojima je govorio⁸. Portret starice (*Starija žena, lijevi profil, s rupcem zavezanim oko glave i košaricom u desnoj ruci*, sl. 1.) Charlesa-Josepha Travièsa de Villersa (1804. – 1859.), nimalo je uljepšan, realističan prikaz mršave, životom izmučene starice. Rubac svezan na njezinoj glavi tipičan je način vezanja rubaca za vrijeme u kojemu je crtež nastao. O tom umjetniku Baudelaire je, među ostalim, napisao: „Traviès dubinski osjeća radosti i boli naroda; potpuno poznaje svjetinu i možemo reći da ju voli nježnom milosrdnošću.”⁹ Taj opis korespondira i s iskrenošću prikaza starice, onom odlikom koju Perović smatra imanentnom crtežu.

Druga odlika – spontanost, uočava se na crtežu zasad neutvrđenog autora, koji Slaven Perović smatra jednim od boljih crteža Zbirke, a njegova autora smješta u 18. stoljeće. Naziv crteža je *Hallali du loup* (sl. 2.), što u prijevodu znači urlik koji govori da je životinja, u ovom slučaju vuk, uhvaćena, ili, kako objašnjava Perović, „onaj zadnji tren kada ga uhvate”. Četiri *putta* i četiri psa na crtežu prikazani su kako nemilosrdno napadaju vuka koji već leži na tlu, a savršeno skladna kompozicija izgra-

đena je potezima tintom i laviranjem, istodobno suprotstavljajući agresivnost pasa i okrutnu jednostavnost kopalja dvaju *putta* pretpostavljenoj nevinosti njihovih krila, te trećega, koji leži na ledima, i četvrtoga, koji trubi u lovački rog. Duhovitost, daljnja odlika crteža, vidljiva je na više njih, a izdvojiti ću jedan Edmé-Jeana Pigala (1798. – 1872.), o kojemu je Baudelaire napisao da je „umjereni komičar, ali su mu kompozicije dobre i ispravne”¹⁰ te da je većina njegovih slika nastala izravno iz života, dok je on radio gledajući, slušajući i pričajući. To se upravo uočava na crtežu *Muškarac leži ledima na stolu, pokraj njega drugi stoji prekrštenih ruku* (sl. 3.). U prvi mah ne možemo znati je li onaj koji leži pijan ili mrtav. Perović nam sugerira da je mamuran, dok drugi muškarac, koji ga gleda i čije je lice samo malim dijelom prikazano iz poluprofila, no tako vješto da nam se čini zabrinutim ili zamišljenim, kao da se pita, gledajući zaspaloga koji leži na stolu, što će s njim. Riječju, opći je dojam duhovit i veseo, kakav je i kolorizam crteža, a izvrsnim crtačkim umijećem Pigal prikazuje udove muškarca koji leži i predmete oko njega.

U Zbirci su zastupljeni i crteži svjetski poznatih slikara. Dva su naknadno spojena, a datiraju iz 1816. ili 1817. Naknadno je i Perović shvatio da je riječ o Théodoreu Gericaultu, čiji je crtež iz Muzeja Mimara istražio i objavio¹¹. Dva spojena crteža iz Zbirke prikazuju *Dvadeset i pet likova, deset nogu i jednu ruku* (sl. 4.), a nastali su za Gericaultova boravka u Rimu, kada je učio crtajući u crtanku upravo na prikazani način, što je Perović zaključio proučavajući Gericaultove crteže koji se čuvaju u muzeju Louvre. Crteži u Louvreu, kao i ovi iz Zbirke „Slaven Perović” nastali su u tehnici laviranja smeđe ili plave tinte. Zanimljivo je i da je Perović istražio i utvrdio kako je uvriježeno pisanje imena umjetnika (Géricault) pogrešno jer se sam umjetnik uvijek potpisivao sa Gericault. Običaj pisanja „akuta na e u njegovu prezimenu uveli su tijekom XIX. stoljeća životopisci, povjesničari umjetnosti i kvitovritelji”¹².

⁸ Transkript jednog njegova vođenja čuva se u Arhivu, a ovdje, kao i dalje u tekstu, citirani su dijelovi iz tog transkripta.

⁹ Slaven Perović, *Francuski crteži iz XIX. stoljeća kupljeni na eBayu*, 272.

¹⁰ Isto, 270.

¹¹ Slaven Perović, *Théodore Gericault: Okovani Prometej kojega oslobađa Heraklo sa skicama i poprsje žene koja se drži za glavu i Bosonoga djevojčica koja sjedi – dvostrani crtež iz Muzeja Mimara* (Zagreb: Muzej Mimara, 2009).

¹² Isto, 11.

Drugo poznato ime zastupljeno u Zbirci jest Eugène Delacroix (1798. – 1863.), glavni predstavnik romantizma. Na izložbi je prezentiran njegov crtež koji je Perović kupio kao rad neutvrđenog umjetnika. Provodeći vlastita istraživanja, došao je do spoznaje da je riječ o *Prima idea* za „*Bataille de Nancy*” (sl. 5.), pripremu za *Bitku kod Nancyja*, veliko Delacroixovo ulje na platnu koje se čuva u Muzeju lijepih umjetnosti u Nancyju (Musée des Beaux-Arts de Nancy). Bitka kod Nancyja vodila se između Karla Smjeloga i vojvode od Lotaringije. Za njezin prikaz Delacroix se koristio romanom Waltera Scotta, koji je opisivao, Perovićevim riječima, „krvavo, crveno nebo... izlazak sunca”, kao trenutak kada je bitka 1477. godine kulminirala. Delacroixovu muzeju u Parizu Perović je poslao zahtjev za potvrdu autorstva crteža, no primio je sljedeći odgovor: „Danas u Francuskoj nema svjetski priznatog stručnjaka za Delacroixa.” Začudivši se tome, nije posustao u utvrđivanju autorstva crteža. U Grafičkom kabinetu muzeja Louvre pronašao je Delacroixove crteže, čije su poledine bile iskrizane i ispisane brojkama. Kada je te brojke usporedio s onima na poledini crteža koji je kupio na eBayu, utvrdio je da je način njihova pisanja istovjetan, potvrdivši i time da je crtež iz Zbirke Delacroixov.

Treća, najzanimljivija Perovićeva akvizicija s eBaya jest crtež starice koju je, također naknadno, Perović pripisao Vincentu van Goghu. Crtež *Starica za stolom* (*Elisabeth Garcin?*) (sl. 6.) izložen je na izložbi i prikazan u *Katalogu*, no nije doniran Arhivu. Od Muzeja van Gogh u Amsterdamu Perović je saznao da ne postoji institucija financirana javnim novcem čiji bi se stručnjaci mogli smatrati neovisnima i vođenima isključivo etičkim standardima struke u procjenjivanju do sada nepoznatih djela Vincenta van Gogha, već su atribucije takvih umjetničkih djela prepuštene aukcijskim kućama i pojedinim galeristima. Osim toga, podatci o njima ne mogu se dobiti. No kontaktirajući jednu od većih europskih aukcijskih kuća, Perović je saznao da oni jesu ovlašteni, no njihova

sl.11. *Dva lika u prirodi blizu stabala u smiraj dana*, Louis-Gervais Marvy. Izvor: Slaven Perović.

sl.12. *Časnik na konju za pljuska*, A. Rodet. Izvor: Slaven Perović.

komisija bez potpisa i potvrđenog podrijetla umjetnine ne može „slučaj prosljediti dalje”, komisiji neimenovanih stručnjaka. Iz toga možemo zaključiti da je došlo do komodifikacije procjena autorstva svjetski poznatih umjetnika. Perović je svoje objašnjenje o atribuciji crteža *Starica za stolom* (*Elisabeth Garcin?*) van Goghu poslao kolegi, talijanskom stručnjaku za visoku renesansu i voditelju jedne poznate zbirke, koji je također zaključio da je zaista riječ o djelu van Gogha. Izvrsno prikazane ruke i lice starice na slikarski van Goghov način te sličnosti s nekim njegovim uljima iz vremena dok je živio u Arlesu, neki su od argumenata koje je Perović detaljno objasnio pripisavši taj izniman crtež van Goghu.¹³

Izdvojiti ću još nekoliko crteža iz Zbirke. *Zalazak sunca iza seoskog imanja* (sl. 7.) crtež je Camillea Flera (1802. – 1868.), jednoga od značajnih barbizonaca, predstavnika slikarske škole prve polovice 19. stoljeća, nastale u selu Barbizon pokraj šume Fontainebleau, u kojoj su se pred kolerom koja se pojavila u Parizu prvi sklonili Charles Jacque i Jean-François Millet, a potom su ih slijedili i drugi. Prethodnici impresionista, slikali su pleneristički i prvi su na slikama prikazivali portrete goveda, stabala, kamenja u prirodi. Stoga je i na tom crtežu zamjetan neki „zemljani osjećaj, osjećaj ‘sad će te zapahnuti miris štale’, otprilike, kada se vidi ovo selo”, opisuje Perović, i dodaje: „Zalazak sunca, ali ne onako pompozan, nego baš sve kako je.”

Dječak sa zvrkom (sl. 8.) crtež je Juliana Le Blanta (1851. – 1936.), slikara, crtača, ilustratora, a prema temama koje je crtao – krajoličara (izraz *krajoličar* Perović je uveo u rječnik umjesto riječi *pejzažist*, a drugi su ga prihvatili¹⁴). Le Blant je bio kroničar svakidašnjice i tumač povijesnih tema. *Dječak sa zvrkom* jedan je od nekoliko odličnih Arhivu darovanih crteža tog umjetnika, koji je 1889. na međunarodnoj izložbi u Parizu dobio zlatno odličje.

Dvije djevojke u kostimima, s leđa (sl. 9.) Paula Gavarnija (1804. – 1866.) prikazuje djevojke vrlo slične loretama, onima za koje je Baudelaire napisao da ih je Gavarni stvorio, dodajući kako je on „jako zanimljiv umjetnik i takvim će ostati”.¹⁵ Taj crtež, kao i drugi Gavarnijev crtež u Zbirci, čine se vrlo suvremenima. Loreta, prema Baudelaireu „nije uzdržavana djevojka, kako je bilo za

13 Više o tom i crtežima drugih poznatih umjetnika iz Zbirke vidjeti u: Perović, „Jean-Baptiste Monnoyer, Horace Vernet, Théodore Gericault, Eugène Delacroix, Vincent van Gogh”.

14 Vidjeti: Domagoj Vidović, „Jedna drukčija Boka”, u: *Ljubo Krmeč: Patria nostra*, ur. Mladen Bošković, 68–70, Stolac: Matica hrvatska Stolac, 2024.

15 Perović, *Francuski crteži iz XIX. stoljeća kupljeni na eBayu*, 268.

Empirea, osuđena na život u pogrebnom doživotnom sučeljavaju s metalnim lešom, generalom ili bankarom. Loreta je slobodna osoba. Odlazi i dolazi. Drži vrata otvorenima. Nema gospodara. Druži se s umjetnicima i novinarima. Čini sve što može kako bi bila duhovita”.¹⁶ Dvije djevojke prikazane na crtežu kao da su upravo takvog duha – otvorenog, slobodnog, nesputanog društvenim konvencijama.

Još je jedan lik bio vrlo popularan u 19. stoljeću – Mazepe. Na crtežu neutvrđenog autora (*Mazepe*, sl. 10.) muškarac je prikazan u trenutku nakon što ga je bogati poljski grof dao gologa zavezati za divljeg konja kako bi mu se osvetio jer mu je zaveo suprugu. Byron je na osnovi te priče napisao ep *Mazepe*, Čajkovski je skladao istoimenu operu itd. Tema je to romantizma koju i dalje smatraju orijentalnom, iako se priča o Mazepe događa u Europi. Time navedeni crtež ulazi i u korpus istraživanja o dualnosti Istoka i Zapada, o dvjema Europama koje se službeno deklariraju kao jedna, danas Europska unija.

Louis-Gervais Marvy (1815. – 1850.) bio je crtač, grafičar i slikar, uz to, kako kaže Perović, „vrlo skroman” umjetnik koji je često „radio jako male motive i crteže, ali kada to uvećaš na ekranu, možeš uvećavati koliko god hoćeš, on ne da se drži, nego je i sve bolji i bolji”. Marvy je, uz Charlesa Jacquea, jedan od osnivača barbizonske škole. *Dva lika u prirodi blizu stabala u smiraj dana* (sl. 11.), crtež izrađen u dimenzijama 106 x 92 mm, nastao je 1830-ih ili 1840-ih i motiv je koji je Marvy najčešće crtao – krajolik.

U „Dodatku” *Kataloga*¹⁷ Perović je obradio već spomenuti *Album* sa sto crteža, potpisan kao A. Rodet 1830 (na slici 12. prikazan je jedan od tih crteža – *Časnik na konju za pljuska*).

Godinu 1830. Perović smatra godinom autorova (autorčina) rođenja te njegove (njezine) crteže povezuje s onima koji se atribuiraju slikarici Anne Charlotte Claudine Rodet, a izložene su u Muzeju lijepih umjetnosti u Doleu (Musée des Beaux-Art de Dole). No usporedbama tih djela zaključio je i da je A. Rodet zasebna umjetnička osobnost 19. stoljeća koju tek treba istražiti i da se ne može povezati s Anne Ch. C. Rodet, koja je uglavnom crtala realistično cvijeće, dok su u Muzeju u Doleu i u *Albumu* prikazani uglavnom portreti muškaraca, često vojnika. Na crtežima iz *Albuma* prikazana su 182 lika, od kojih 29 žena te sedmero djece. *Album* svakako zahtijeva daljnja istraživanja te, kako je napisao Perović, zaseban katalog.

Zbirkom „Slaven Perović” zadarska i hrvatska javnost dobili su iznimno vrijednu zbirku crteža koja se može istraživati s povijesno-umjetničkih polazišta, ali i s polazišta drugih humanističkih, napose antropoloških, te društvenih znanosti. Želja je Slavena Perovića da se Zbirka istražuje, izlaže i da se iz nje uči. Kao izvrsna podloga tome služi *Katalog*, a u njemu je objavljeno i da su pozvani svi koji nešto znaju ili imaju savjete i ispravke da se jave na navedene e-adrese Slavenu Peroviću, odnosno arhivistu Ediju Modriniću, voditelju Odjela za obradu

i sređivanje gradiva Državnog arhiva u Zadru, koji je i voditelj Zbirke „Slaven Perović”. Na kraju svakako treba spomenuti i Perovićeve suradnike koji su pomogli da *Katalog* postane tako vrijedna publikacija. To su Ana Zubić, grafička dizajnerica *Kataloga*; tim Studija 101: fotografi Josip Strmečki i Petar Strmečki te Igor Konjušak, zaslužni za izvrsne fotografije crteža, te Graham McMaster, prevoditelj tekstova na engleski jezik.

LITERATURA

1. Perović, Slaven. *Théodore Gericault: Okovani Prometej kojega oslobađa Heraklo sa skicama i poprsje žene koja se drži za glavu i Bosonoga djevojčica koja sjedi – dvostrani crtež iz Muzeja Mimara*. Studije Muzeja Mimara 34. Zagreb: Muzej Mimara, 2009.

2. Perović, Slaven. „Théodore Chassériau, Studija ‘Une jeune fille cosaque trouve Mazepe évanoui sur le cheval sauvage’ – crtež iz hrvatske privatne zbirke”. *Informatica Museologica* 52 (2021): 121-125.

3. Perović, Slaven. „J. J. Grandville: Autoportret s kapom sa štitnikom (Autoportrait avec casquette à visière)”. *Informatica Museologica* 53 (2022): 90-95.

Perović, Slaven. „Jean-Baptiste Monnoyer, Horace Vernet, Théodore Gericault, Eugène Delacroix, Vincent van Gogh – prijedlozi za pripisivanja pojedinih djela iz privatne zbirke namijenjene Državnom arhivu u Zadru”. *Informatica Museologica* 55 (2024): 38-43.

Perović, Slaven. *Francuski crteži iz XIX. stoljeća kupljeni na eBay – Zbirka „Slaven Perović”, dar Državnom arhivu u Zadru, izbor iz zbirke*. Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2025.

Vidović, Domagoj. „Jedna drukčija Boka”. U: *Ljubo Krmek: Patria nostra*, ur. Mladen Bošković, 68-70. Stolac: Matica hrvatska Stolac, 2024.

THE SLAVEN PEROVIĆ DONATION TO THE STATE ARCHIVES IN ZADAR: DRAWINGS SHOWN IN THE EXHIBITION SPACE OF THE ARCHIVES

The State Archives in Zadar has received the donation of a valuable collection of drawings and prints by French 19th century artists. Part of the Slaven Perović Collection, named after the donor, art historian and expert in drawing, was put on show in the exhibition room of the Archives in Zadar from September 19 to October 19, 2025. The exhibition comprised a fifth of all the pieces in the donation, which numbers seven hundred and thirty all told. A little more than half of the works were published in the excellently illustrated catalogue, which along with photographs of the drawings also contains thematic essays by Slaven Perović, biographies of the artists featured in the Collection, translations from the French of the critic Charles Baudelaire about some of them and a special part about the *Album* of A. Rodet, which contains a hundred drawings.

Perović collected and researched into the works donated from the year 2007, having purchased them on eBay. Names such as Gericault and Delacroix are to be found in the Collection. Also on show at the exhibition is a drawing of an old woman that Perović has ascribed to Van Gogh. Members of the Barbizon School like Flers and Marvy are also represented in the Collection. The Collection and its catalogue constitute an excellent point of departure for future research, while reflecting the current situation in the global art market.

¹⁶ Isto.

¹⁷ Isto, 319-327.